

सांस्कृतिक संस्थान

(राष्ट्रिय नाचघर)

जमल काठमाण्डौ ।

१. पदको विवरण

पदको नाम :	सहायक गायन प्रबन्धक
तह :	६ (छ)
सेवा :	कलाकार
समूह :	कलाकार

२. आवश्यक न्यूनतम शैक्षिक योग्यता

मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट सम्बन्धित विषयमा स्नातक वा कुनै पनि विषयमा स्नातक भई सम्बन्धित विषयमा ६ वर्षको अनुभव वा सम्बन्धित विषयमा प्रमाणपत्र तह उत्तीर्ण भई सम्बन्धित विषयमा ६ वर्षको अनुभव वा कुनै पनि विषयमा प्रमाणपत्र तह उत्तीर्ण भई सम्बन्धित विषयमा ८ वर्षको अनुभव वा सरकारी मान्यता प्राप्त संस्थाबाट सम्बन्धित विषयमा ६ महिनाको तालीम र सम्बन्धित विषयमा १० वर्षको अनुभव प्राप्त ।

३. परीक्षा योजना र पाठ्यक्रम

परीक्षाको किसिम प्रयोगात्मक, लिखित र अन्तर्वार्ता हुनेछ । प्रथम चरणमा १०० पूर्णाङ्कको प्रयोगात्मक परीक्षा हुनेछ । १०० पूर्णाङ्कको लिखित परीक्षा र पूर्णाङ्क ३० को अन्तर्वार्ता निम्नानुसारका चरणमा हुनेछ ।

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

प्रथम चरण :- प्रयोगात्मक परीक्षा (Practical Examination)					पूर्णाङ्क :- १००		
विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्नसंख्या × अङ्क	समय	
प्रयोगात्मक परीक्षा	१००	५०	प्रयोगात्मक			१ घण्टा	
द्वितीय चरण :- लिखित परीक्षा (Written Examination)					पूर्णाङ्क :- १००		
विषय	खण्ड	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्नसंख्या × अङ्क	समय
सामान्य ज्ञान र सेवा सम्बन्धी	(क) सामान्य ज्ञान	१००	४०	वस्तुगत	बहुवैकल्पिक प्रश्न	२५ प्रश्न × २ अङ्क	१ घण्टा
	(ख) सेवा सम्बन्धी					२५ प्रश्न × २ अङ्क	
तृतीय चरण :- अन्तर्वार्ता (Interview)					पूर्णाङ्क :- ३०		
विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्नसंख्या × अङ्क	समय	
व्यक्तिगत अन्तर्वार्ता	३०		मौखिक				

द्रष्टव्य :

- परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ ।
- प्रथम चरणको प्रयोगात्मक परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको लिखित परीक्षामा सम्मिलित गराइने छ ।
- लिखित परीक्षामा यथासम्भव पाठ्यक्रमका सबै एकाईबाट प्रश्नहरू सोधिने छ ।
- द्वितीय चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र तृतीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।
- प्रयोगात्मक परीक्षा, लिखित परीक्षा र अन्तर्वार्ताको प्राप्ताङ्क जोडी योग्यताक्रम अनुसार परीक्षाफल प्रकाशित गरिनेछ ।
- पाठ्यक्रम लागू मिति :-

सांस्कृतिक संस्थान

(राष्ट्रिय नाचघर)

जमल काठमाण्डौ ।

कलाकार सेवा, कलाकार समूह, ६(छ) तह, सहायक गायन प्रबन्ध (गायन विधा) पदको
प्रथम चरण प्रयोगात्मक परीक्षाको लागि
पाठ्यक्रम

प्रयोगात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम र योजना

पूर्णाङ्क :- १००

समय:- १ घण्टा

गायन विधा

गायन प्रस्तुती :

१. मालकोष, भैरवी, वृन्द्धावनी सारंग रागहरु मध्ये कुनै दुईवटा रागको आलाप तान सहित प्रस्तुती (एक विलंबित सहित) १५
२. राग यमन, राग भुपाली, त्रिताल, भूपताल, रूपक (समान, दुगुन, चौगुने), चौताताल एकतालको समान दुगुन र तिनगुन लयको तालीखाली देखाउने १०
३. हार्मोनियम, तबला, मादल, गीतार वाजा बजाउन सक्ने क्षमता १०
४. दश ठाटहरुको पूर्ण जानकारी (स्वरहरु सहित) १०
५. केहि नेपाली लोक गीतहरुको प्रस्तुती ३०
६. भिन्न तालका केहि नेपाली आधुनिक गीतहरुको प्रस्तुती २५

जम्मा १००

सांस्कृतिक संस्थान

(राष्ट्रिय नाचघर)

जमल काठमाण्डौ ।

कलाकार सेवा, कलाकार समूह, ६(छ) तह, सहायक गायन प्रबन्ध (गायन विधा) पदको
प्रतियोगित्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

विषय:- सामान्य ज्ञान र सेवा सम्बन्धी

खण्ड (क) :- सामान्य ज्ञान (५०अङ्क)

१. सामान्य ज्ञान

- १.१ नेपालको भौगोलिक, ऐतिहासिक, सामाजिक र आर्थिक अवस्था सम्बन्धी जानकारी
- १.२ नेपालका प्रमुख प्राकृतिक स्रोतहरू सम्बन्धी जानकारी
- १.३ नेपालमा प्रचलित प्रमुख धर्म, जातजाति, भाषाभाषी, संस्कृति, साहित्य, कला र संगीत
- १.४ राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका समसामयिक घटनाहरू तथा नवीनतम गतिविधिहरू सम्बन्धी जानकारी
- १.५ नेपालको वर्तमान संविधानको सामान्य जानकारी

२. सांस्कृतिक संस्थान सम्बन्धी ज्ञान

- २.१ सांस्कृतिक संस्थानको स्थापना र विकासक्रम
- २.२ सांस्कृतिक संस्थानको परिचय, उद्देश्य र कार्यहरू
- २.३ सांस्कृतिक संस्थानको विनियम, २०५४

खण्ड (ख) :- सेवा सम्बन्धी (५०अङ्क)

१. पारिभाषिक शब्दहरू

१० अङ्क

- १.१ चौथो, पाँचौको सवैको विस्तृत अध्ययन

२. राग परिचय

१० अङ्क

- २.१ यमन, भुपाली, विहाग, वागेश्री, मालकोष, भैरवी, वृन्दावनी सारंग

३. केहि कठिन लयकारी

१० अङ्क

- ३.१ कठिन लयकारी (समान, दुगुन, तिनगुन, चौगुन) सहित

४. ताल परिचय र थाटको रचना नियम

१० अङ्क

- ४.१ ताल परिचय :- कहरवा, दादरा, खेम्टा नेपाली ताल-सम्ला, भूयाउरे, सङ्गीनी, त्रिताल, भूपताल, रूपक ताल, सोरठी, टप्पा र चौताल एकताल
- ४.२ ३२ थाटको रचना नियम

सांस्कृतिक संस्थान

(राष्ट्रिय नाचघर)

जमल काठमाण्डौ ।

५. आधुनिक, लोकगीत र राष्ट्रिय गीत तथा कलाकारहरु

१० अङ्क

४.३ आधुनिक, लोकगीत र राष्ट्रिय गीतको विशेष ज्ञान

४.४ नेपाली गायन विधामा योगदान पुऱ्याउने निम्न कलाकारहरुको बारेमा जानकारी

- प्रथम गायीका मेलवादेवी
- चन्द्रराज शर्मा
- स्वर किन्नरी तारा देवी,
- कल्याण शेरचन
- चन्द्रकला शाह

सांस्कृतिक संस्थान

(राष्ट्रिय नाचघर)

जमल काठमाण्डौ ।

१. पदको विवरण

पदको नाम :	गायन कलाकार
तह :	५ (पाँच), सहायक स्तर प्रथम
सेवा :	कलाकार
समूह :	कलाकार

२. आवश्यक न्यूनतम शैक्षिक योग्यता

मान्यताप्राप्त शिक्षण संस्थाबाट सम्बन्धित विषयमा प्रमाण पत्र तह उत्तिर्ण वा कुनै पनि विषयमा प्रमाणपत्र तह उत्तिर्ण भई सम्बन्धित विषयमा ४ वर्षको अनुभव वा सम्बन्धित विषयमा एस.एल.सी. सरह उत्तीर्ण भई सम्बन्धित विषयमा ५ वर्षको अनुभव वा एस.एल.सि. वा सो सरह उत्तिर्ण भई सम्बन्धित विषयमा ८ वर्षको अनुभव वा सरकारी मान्यता प्राप्त संस्थाबाट सम्बन्धित विषयमा ६ महिनाको तालीम र सम्बन्धित विषयमा १० वर्षको अनुभव प्राप्त ।

३. परीक्षा योजना र पाठ्यक्रम

परीक्षाको किसिम प्रयोगात्मक, लिखित र अन्तर्वार्ता हुनेछ । प्रथम चरणमा १०० पूर्णाङ्कको प्रयोगात्मक परीक्षा हुनेछ । १०० पूर्णाङ्कको लिखित परीक्षा र पूर्णाङ्क ३० को अन्तर्वार्ता निम्नानुसारका चरणमा हुनेछ ।

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

प्रथम चरण :- प्रयोगात्मक परीक्षा (Practical Examination)						पूर्णाङ्क :- १००	
विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्नसंख्या × अङ्क	समय	
प्रयोगात्मक परीक्षा	१००	५०	प्रयोगात्मक			१ घण्टा	
द्वितीय चरण :- लिखित परीक्षा (Written Examination)						पूर्णाङ्क :- १००	
विषय	खण्ड	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्नसंख्या × अङ्क	समय
सामान्य ज्ञान र सेवा सम्बन्धी	(क) सामान्य ज्ञान	१००	४०	वस्तुगत	बहुवैकल्पिक प्रश्न	२५ प्रश्न × २ अङ्क	१ घण्टा
	(ख) सेवा सम्बन्धी					२५ प्रश्न × २ अङ्क	
तृतीय चरण :- अन्तर्वार्ता (Interview)						पूर्णाङ्क :- ३०	
विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्नसंख्या × अङ्क	समय	
व्यक्तिगत अन्तर्वार्ता	३०		मौखिक				

द्रष्टव्य :

- परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ ।
- प्रथम चरणको प्रयोगात्मक परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको लिखित परीक्षामा सम्मिलित गराइने छ ।
- लिखित परीक्षामा यथासम्भव पाठ्यक्रमका सबै एकाईबाट प्रश्नहरू सोधिने छ ।
- द्वितीय चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र तृतीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।
- प्रयोगात्मक परीक्षा, लिखित परीक्षा र अन्तर्वार्ताको प्राप्ताङ्क जोडी योग्यताक्रम अनुसार परीक्षाफल प्रकाशित गरिनेछ ।
- पाठ्यक्रम लागू मिति :-

सांस्कृतिक संस्थान

(राष्ट्रिय नाचघर)

जमल काठमाण्डौ ।

कलाकार सेवा, कलाकार समूह, ५ (पाँच) तह, सहायक स्तर प्रथम (गायन विधा) पदको
प्रथम चरण प्रयोगात्मक परीक्षाको लागि
पाठ्यक्रम

प्रयोगात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम र योजना

पूर्णाङ्क :- १००

समय:- १ घण्टा

गायन विधा

गायन प्रस्तुती :

१. राग विहाग र वागेश्री मध्ये कुनै एकवटा राग प्रस्तुती	१५
२. ताल परिचय :- त्रिताल, भूपताल, रूपक (समान दुगुन, चौगुन)	१०
३. शुद्ध, कोमल र तिब्र स्वरको जानकारी	१०
४. हार्मोनियम, तबला, मादल, गीतार बजाउने क्षमता	१०
५. नेपाली लोक गीतहरु मध्ये कुनै तीनवटाको प्रस्तुती	३०
६. भिन्न तालमा केहि आधुनिक गीतको प्रस्तुती	<u>२५</u>

जम्मा १००

सांस्कृतिक संस्थान

(राष्ट्रिय नाचघर)

जमल काठमाण्डौ ।

कलाकार सेवा, कलाकार समूह, ५ (पाँच) तह, सहायक स्तर प्रथम (गायन विधा) पदको
प्रतियोगित्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

विषय:- सामान्य ज्ञान र सेवा सम्बन्धी

खण्ड (क) :- सामान्य ज्ञान (५०अङ्क)

१. सामान्य ज्ञान

- १.१ नेपालको भौगोलिक, ऐतिहासिक, सामाजिक र आर्थिक अवस्था सम्बन्धी जानकारी
- १.२ नेपालका प्रमुख प्राकृतिक स्रोतहरू सम्बन्धी जानकारी
- १.३ नेपालमा प्रचलित प्रमुख धर्म, जातजाति, भाषाभाषी, संस्कृति, साहित्य, कला र संगीत
- १.४ राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका समसामयिक घटनाहरू तथा नवीनतम गतिविधिहरू सम्बन्धी जानकारी
- १.५ नेपालको वर्तमान संविधानको सामान्य जानकारी

२. सांस्कृतिक संस्थान सम्बन्धी ज्ञान

- २.१ सांस्कृतिक संस्थानको स्थापना र विकासक्रम
- २.२ सांस्कृतिक संस्थानको परिचय, उद्देश्य र कार्यहरू
- २.३ सांस्कृतिक संस्थानको विनियम, २०५४

खण्ड (ख) :- सेवा सम्बन्धी (५०अङ्क)

१. पारिभाषिक शब्दहरू

१० अङ्क

- वर्ण, अलंकार, जाती, वादी, सम्वादी, अनुवादी, वर्जित, पकड, आलाप, तान, स्थाई, अन्तरा, मात्रा, ताली, खाली, विभाग, सम र आवर्तन सम्बन्धी जानकारी

२. राग परिचय

१० अङ्क

- विहाग र वागेश्री

३. ताल परिचय

१० अङ्क

- त्रिताल, भ्रुपताल, रुपक ताल, सोरठी, टप्पा

४. लयकारी र थाटवारे जानकारी

१० अङ्क

- लयकारी वारे साधारण जानकारी (समान, दुगुन, चौगुन)
- १० थाटको नाम (शुद्ध, कोमल र तिव्र)

सांस्कृतिक संस्थान

(राष्ट्रिय नाचघर)

जमल काठमाण्डौ ।

५. आधुनिक र लोकगीत तथा कलाकारहरु

१० अङ्क

५.१ आधुनिक र लोक गीतको परिचय

५.२ नेपाली गायन विधामा योगदान पुऱ्याउने निम्न कलाकारहरुको बारेमा जानकारी

- वरिष्ठ संगीतकार नातीकाजी
- सं.प्र. नरराज ढकाल
- लोक कवि अलि मिया

सांस्कृतिक संस्थान

(राष्ट्रिय नाचघर)

जमल काठमाण्डौ ।

१. पदको विवरण

पदको नाम :	सहायक स्तर द्वितीय
तह :	४ (चार),
सेवा :	कलाकार
समूह :	कलाकार

२. आवश्यक न्यूनतम शैक्षिक योग्यता

दशौं कक्षा उत्तिर्ण भई सम्बन्धित विषयमा ५ वर्षको अनुभव वा नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त संस्थाबाट सम्बन्धित विषयमा ६ महिनाको तालिम लिई ६ वर्षको अनुभव प्राप्त ।

३. परीक्षा योजना र पाठ्यक्रम

परीक्षाको किसिम प्रयोगात्मक, लिखित र अन्तर्वार्ता हुनेछ । प्रथम चरणमा १०० पूर्णाङ्कको प्रयोगात्मक परीक्षा हुनेछ । १०० पूर्णाङ्कको लिखित परीक्षा र पूर्णाङ्क ३० को अन्तर्वार्ता निम्नानुसारका चरणमा हुनेछ ।

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

प्रथम चरण :- प्रयोगात्मक परीक्षा (Practical Examination)						पूर्णाङ्क :- १००	
विषय	पूर्णाङ्क	उतीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्नसंख्या × अङ्क	समय	
प्रयोगात्मक परीक्षा	१००	५०	प्रयोगात्मक			१ घण्टा	
द्वितीय चरण :- लिखित परीक्षा (Written Examination)						पूर्णाङ्क :- १००	
विषय	खण्ड	पूर्णाङ्क	उतीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्नसंख्या × अङ्क	समय
सामान्य ज्ञान र सेवा सम्बन्धी	(क) सामान्य ज्ञान	१००	४०	वस्तुगत	बहुवैकल्पिक प्रश्न	२५ प्रश्न × २ अङ्क	१ घण्टा
	(ख) सेवा सम्बन्धी					२५ प्रश्न × २ अङ्क	
तृतीय चरण :- अन्तर्वार्ता (Interview)						पूर्णाङ्क :- ३०	
विषय	पूर्णाङ्क	उतीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्नसंख्या × अङ्क	समय	
व्यक्तिगत अन्तर्वार्ता	३०		मौखिक				

द्रष्टव्य :

- परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ ।
- प्रथम चरणको प्रयोगात्मक परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको लिखित परीक्षामा सम्मिलित गराइने छ ।
- लिखित परीक्षामा यथासम्भव पाठ्यक्रमका सबै एकाईबाट प्रश्नहरू सोधिने छ ।
- द्वितीय चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र तृतीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।
- प्रयोगात्मक परीक्षा, लिखित परीक्षा र अन्तर्वार्ताको प्राप्ताङ्क जोडी योग्यताक्रम अनुसार परीक्षाफल प्रकाशित गरिनेछ ।
- पाठ्यक्रम लागू मिति :-

सांस्कृतिक संस्थान

(राष्ट्रिय नाचघर)

जमल काठमाण्डौ ।

कलाकार सेवा, कलाकार समूह, ४ (चार) तह, सहायक स्तर द्वितीय (गायन विधा) पदको
प्रथम चरण प्रयोगात्मक परीक्षाको लागि
पाठ्यक्रम

प्रयोगात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम र योजना

पूर्णाङ्क :- १००

समय:- १ घण्टा

गायन विधा

गायन प्रस्तुती :

१. नेपाली लोक गीतहरु मध्ये कम्तीमा दुईवटाको प्रस्तुती	३०
२. भिन्न तालमा दुईवटा आधुनिक गीतको प्रस्तुती	२५
३. राग यमन र भुपालीको साधारण प्रस्तुती	२०
४. कहरवा, दादरा र खेम्टा ताललाई ताली खाली सहीत देखाउने	१०
५. हारमोनियम, तबला, गीतारको सामान्य प्रस्तुती	१५
जम्मा	१००

सांस्कृतिक संस्थान

(राष्ट्रिय नाचघर)

जमल काठमाण्डौ ।

कलाकार सेवा, कलाकार समूह, ४ (चार) तह, सहायक स्तर द्वितीय (गायन विधा) पदको
प्रतियोगित्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

विषय:- सामान्य ज्ञान र सेवा सम्बन्धी

खण्ड (क) :- सामान्य ज्ञान (५०अङ्क)

१. सामान्य ज्ञान

- १.१ नेपालको भौगोलिक, ऐतिहासिक, सामाजिक र आर्थिक अवस्था सम्बन्धी जानकारी
- १.२ नेपालका प्रमुख प्राकृतिक स्रोतहरू सम्बन्धी जानकारी
- १.३ नेपालमा प्रचलित प्रमुख धर्म, जातजाति, भाषाभाषी, संस्कृति, साहित्य, कला र संगीत
- १.४ राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका समसामयिक घटनाहरू तथा नवीनतम गतिविधिहरू सम्बन्धी जानकारी
- १.५ नेपालको वर्तमान संविधानको सामान्य जानकारी

२. सांस्कृतिक संस्थान सम्बन्धी ज्ञान

- २.१ सांस्कृतिक संस्थानको स्थापना र विकासक्रम
- २.२ सांस्कृतिक संस्थानको परिचय, उद्देश्य र कार्यहरू
- २.३ सांस्कृतिक संस्थानको विनियम, २०५४

खण्ड (ख) :- सेवा सम्बन्धी (५०अङ्क)

१. पारिभाषिक शब्दहरू

१० अङ्क

- ध्वनि, ध्वनिको उत्पत्ती, नाद, श्रुति, स्वर, चल अचल स्वर, शुद्ध र विकृत स्वर (कोमल तिव्र) सप्तक (मन्द्र मध्य, तार) सम्बन्धी जानकारी

२. राग परिचय

१० अङ्क

- यमन र भूपाली

३. ताल परिचय

१० अङ्क

- कहरवा, दादरा, खेम्टा नेपाली ताल - सम्ला, भूयाउरे, सङ्गीनि

४. लय र थाटवारे जानकारी

१० अङ्क

- लय बारे साधारण जानकारी (विलम्बित, मध्य, द्रुतलय)
- थाट बारे सामान्य ज्ञान

सांस्कृतिक संस्थान

(राष्ट्रिय नाचघर)

जमल काठमाण्डौ ।

५. आधुनिक र लोकगीत तथा कलाकारहरु

१० अङ्क

५.३ आधुनिक र लोक गीतको परिचय

५.४ नेपाली गायन विधामा योगदान पुऱ्याउने निम्न कलाकारहरुको बारेमा जानकारी

- मास्टर मित्रसेन
- स्वर सम्राट नारायण गोपाल
- लोक गायक तथा संकलक भलकमान गन्धर्व